

МАТИЦА.

ЛИСТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЗАБАВУ.

ИЗЛАЗИ:

десетог, двадесетог и последњег
дана свакога месеца на табаку и по.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

на год. 4. ф., на по год. 2. ф. на три
мес. 1. ф. Рукописи се не враћају.

ПРИВИДНИ МИР.

Када ћутим, кад ми вила снева,
Н'јесу моја занјемила уста,
Нити ми је кана веће пуста.

У корица сабља ми почива,
Не мислите да је захрђала,
И злотворе сјећи већ престала.

У облаку муња се сакрива,
Гром не грми прије, него л' сине,
И не ужди огањ муње сиње.

НАШЕ ЛАЂЕ.

Ако ј' зима заледила рјеку
Н'јесу наше потонуле лађе,
Доћ' ће сунце и пред наша врата.

Лед ће жарко разтопити сунце,
Рјека наше лађе понијети,
А злотворске вода однијети.

Ог. Утјешеновић—Острожински.

РАТНА ПЈЕСМА КОСОВСКА.

(Године 1389.)

Тко је витез, тко је добар јунак
Нека наше бритку сабљу своју!
Наста ора, ваља војевати
За крет часни и слободу златну.

Ора.. ора... ора.. ора... ора...

Ора... ора . ора... ора... ора...

Турски зулум нама додијао,
Неће нам се више робовати.
Поћи нам је на Косово равни,
Заузети своју дједовину.

Ора.. ора... ора... ора... ора...

Ора... ора... ора... ора... ора...

Ноћ покрива дједовину нашу
 Међ три мора и Дунајем хладним,
 Само горе у висини јасној
 Још над тмином крета зраци сјају.
 Ора . ора... ора... ора . . ора ..
 Ора... ора .. ора... ора .. ора...

Турски зулум нама додијао,
 Спаситеља нашем роду треба;
 А спаситељ међу нама живе
 И његову крету се клањамо.
 Ора... ора .. ора... ора .. ора...
 Ора . ора .. ора... ора... ора...

А из тмине силне руке вире,
 Силне руке частном крету сижу,
 Силне руке оковима звече,
 Сломит' нам је окове проклето!
 Ора... ора... ора... ора... ора...
 Ора . . ора .. ора... ора . ора...

Поћи нам је на Косово равни,
 Наше старе покајати славно,
 Крета знаке свуда подигнути
 Међ три мора и Дунајем хладним.
 Ора... ора .. ора .. ора .. ора...
 Ора .. ора .. ора... ора .. ора...

А на турске погане фермане
 Сабљом ћемо печат ударити,
 И сабљама земљу дијелити,
 Па шта бог да и срећа јуначка!
 Ора... ора . . ора... ора... ора ..
 Ора... ора... ора... ора... ора...

Тко је витез, тко ли добар јунак,
 Нека наше бритку сабљу своју!
 Наста ора, ваља војевати
 За крет часни и слободу златну.
 Ора .. ора... ора .. ора .. ора...
 Ора .. ора.. ора... ора . ора...

О. У О.

МАЛА ГРОФИЦА.

Н а п и с а о О к т а в Ф е љ е.

(Наставак.)

II.

16 септембра.

Стара шума манастирска својина је неког богатана из оне околице, маркиза Малуета, потомка нимродовог. Дворац његов као да је друштвено средиште ономе крају. У ово доба године готово је сваки дан велики лов у шуми. Јуче се ловачка светковина доврши вечером на трави а после су се ловци кући враћали уз буктиње. Дође ми готово да задавим свог поштеног млишара, који ми при устанку разјасни простим казивањем моју баладу од прошле поноћи.

Ето тако ми свет са свима својим красотами и дивотама на силу божију руши моју драгу самоћу. Ја га, Павле, проклињем свом грчином срца свога. Јуче у вече усрећи ме фантастичним приказивањем, које ме свега очара, а данас ми посла на врат

смешни догађај, коме се само ја не могу смејати, јер сам му био главни јунак.

То јутро не хтеде ми се радити. До подне сам цртао, али се морадох оканити тога посла: глава ми нешто отешта и био сам зловољан, као да сам по самом зраку осетио, да ће ме нека зла коб задесити. Вратим се у млин, да оставим своју справу. Ту стадох боцкати јадну млинаруицу ради некаке чорбе, што ми је, по тамошњем обичају, беше приредила за доручак. Иза ње удри, салећи децу, што су ми дирала у креду. На послетку гурнем ногом пса домаћега, поправив ударац оном гласовитом изреком: твој је посао да видиш, да л' си ми што скривио!

После та три јуначка дела, незадовољан сам собом као што можеш мислити, пођем у шуму, да се, колико више могу, опростим бела дана. Ту сам тумарао више од сахата а никако да се отресем сете, невесеља. Кад сам на послетку спазио на крају једнога од шумских просека а у дебелом ладу под буквама лепе постељу од густе маховине, пружим се по њој и тврдо заспим. О, да сам бар на веки заспао!

Не знам колико сам дуго спавао, кад на једанпут осетим да се земља око мене тресе и тргнем се из сна. Скочим брзо и на четири корачаја од себе спазим у просеку младу женску на коњу. Кад ме је коњ изненада спазио, мало се поплаши и скочи на страну. Млада женска, која ме још неје приметила, потера га опет на стазу, разговарајући се с њим. Учини ми се да је лепа, малена и од господска колена. Онако на брзу руку оназим, да јој је коса плава, обрве нешто угаситије од косе, око живо, лице отважно, и да јој је на глави шешир с плавом перјаницом, што по га је враголасто на уво намакла. Да би боље могао разумети оно, што долази, морам ти рећи: да сам имао на себи путничко пошироко одело с црвеним пегницама. Осим тога мора да ми је поглед био дивљи и лице поплашено, што по људима који се на брзо из сна тргну даје смешан али уједно и страхан изглед. Томе још додај рашчупану косу и браду пуну сухих лишћа, па ћеш знати, каква страва мораде на једанпут спопасти младу ловкињу при првом погледу што га баци на мене. Једва је могла мало цикнути и окренув на мах коња трком отрча са разбојишта.

Знадох добро шта је могла о мени помислити та поплашена женска. Сада ми је тридесет и пет година, па већ неје, хвала Богу, довољан глас или мрк поглед женске главе, да ми смути ведрину душе моје. Погледом пуним осмеха испратим амазонку. Кад је дошла на крај просека, у ком се састадосмо, окрене нагло на лево и потегне другим поредним просеком. Мени је само

ваљало, да се повучем у оближњу шикару, па да видим, како се састала са једно десет или дванаест јахача, који као да су чекали на њу. Чим их сугстиже, повиче им загушљивим гласом: господо, господо, дивљак! У шуми има дивљака!

Како ми се тај почетак допао, то се склоним за некакав густ грм, пажљиво мотрећи и слушајући шта ће бити. Сви се скупе око младе женске, те мишљаху да се само шали, али кад опазише како је узбуђена, одмах су видели, да мора нешто у ствари бити. Стаде им казивати, како је видеа, и то са свим добро видеа, не баш дивљака, али адраповца, коме је отрцана хаљина крвљу покапана, лице, руке и цело тело да му је гадно, брада страховита, очи на пола искочиле, речју човека, према коме је и најљући разбојник тек питоми пастир. То честито чељаде додаде још, да сам јој претио и да сам као какво страшило из шуме пред коња јој излетио. На ту чудновату приповетку сви повикну гласно и занесено: — Хајд у потеру за њим, опколимо га, хоп, хура! — па за тим полетеше сви у трк а пред њима моја мила приповедачица.

Мени неје требало ништа друго да радим, него да останем згурен у свом скровишту, па да одатле пазим на ловце, који ме одоше тражити у оном просеку, у ком сам се састао с амазонком. Али по несрећи учини ми се, да ћу бити сигурнији, ако се дочепам густаша, који беше преда мном. Кад сам преко разкршћа пажљиво прелазео, чујем узклик дивље радости по ком познах, да су ме спазили. У тај исти мах видим, где та коње окрену и где плахивито као вихор полете према мени. Најнаметније би био учинио, да сам стао и да се учиним као какав поштен шеталац, кога узнемирују, те да држањем простим, али и достојанственим збуним нападаче своје; али ме снађе неки луди стид, којем се лакше можеш довити него ли га протумачити, и помислив да ћу моћи измаћи својим гонитељима ако силе натрегнем и тиме да ћу уштедити сметњу усмена разјашњивања: погрешим, што никада прежалити не ћу, те станем бегати, или да ти искрено кажем, забодем својски пете у ледину. Пређем преко пута као какав зец, и докопам се густаша. У прелазу преко пута поздраве ме радосни усклици мојих гонитеља. Од тог часа моја се судбина реши: до поштеног споразумљења већ се неје могло доћи, те тако наумим, да мегдан примим и ако сам се слабо надао победи.

Међу тим још сам доста хладнокрван био и крчећи себи као помаман пута кроз шипраг, тешио сам се, како сам могао. Растављен једном од својих гонитеља густим шипрагом, којим

коњи не могу, мишљах, да ћу им моћи измаћи и да ћу се моћи мирно смејати њиховом узалудном тражењу. Али и те последње наде нестане, када, при изласку из свог скровишта, опазих, да се проклета чета поделила у два чопора, па да ме сваки од њих чека при изласку. Када су ме угледали, ударише у бесну вику и смеј, а рогови ловачки затрубише на све стране. Мени се глава занесе и шума се стаде вртети око мене. Уграбим прву стазу, коју сагледах и почнем бегати као какав очајник.

Немилостива чета ловаца и ловкиња удвостручи потеру с лудим весељем. Њој на челу свеједнако сам виђао младу женску с плавом перјаницом за шеширом. Она се одликовала особитом јарошћу у гоњењу, ради које сам јој често пожелео, да скрља врат на коњу. Она је храбрила своју мрску дружину, кад ми једном изгубише траг; она ме је својим пакленим погледом опет нашла, и показиваше ме другима бичем својим, и дивљим се грохотом смејала, кад ме је видеала, како се превијам и тамо и амо по шипрагу сав уморен и испребијан. Тако сам бегао, не знам ни сам колико дуго, чинећи нечувена чуда од гимнастике: ломећи гране, газећи, баруштине прескачући јаме, дочекујући се на ноге лагане хитро као какав тигар, летећи као нечастиви, без памети, без цели и не имајући друге наде, него да се земља раствори преда мном.

На послетку — голим случајем, јер већ одавна несам знао где сам — опазим развалине манастира пред собом. Још се једанпут отиснем, да превалим простор између њих и шуме. Протрчим кроз цркву као какав анатемник и дођем сав у ватри пред млинска врата. Млинар и млинаруца изашли су били на топот коњски и стојали су на прагу. Они су ме гледали устрашени, а ја жив ушепртљио, шта да им кажем, и тек после великог напрезања једва могох изрећи: Ако успитају за мене, реците, да несам овде... Тада се једним скоком попнем уз степене и бацам се сав изнемогао на постељу.

Међутим, Павле, ловци грунуше у двориште манастирско. Чух топот коњски и гласове витезова, да, и клопот чизама по голим плочама. По томе се могло мислити, да их је неколико одјахало и да су наумили навалити на мене последњи пут. Скочим с постеље као помаман и погледам своје пиштоље. Срећом после кратког разговора с млинаром удаде се ловци. При поласку свом дадоше јасно разумети, да ако ме и несу држали више за каког неваљалца, а оно ипак свакако за чудна светца.

Ево, пријатељу мој, што се са мном десило тога несретнога дана. Милије би ми било да ме је ма шта снашло, само да се

неје то са мном збило. Сада на своје велико задовољство знам, да сам у једном суседном дворцу у друштву сјајних витезова и младих лепотица предметом неисцрпној шали. Осећам сувише, да сам од свога последњег узмака по ребарке (као што се у рату обично назива брзи узмак) у својим рођеним очима много изгубио, и не сумњам се ни мало, да и моји прости домаћини не мисле више ни из далека онолико о мени као пре.

На очиглед тако зазорног положаја, морадох се посаветовати сам собом. После кратког премишљања одбацам, као дечинску и малодушну намеру, на коју ме је силно гонило самољубље, да оставим своју престоницу, да, и целу ону околицу. Одлучим дакле, да философски наставим свој посао и своје забаве, да докажем, да је дух јачи од свију неприлика и да амазонкама, центаурима и млинарима покажем, шта чине мудраци, кад наиђу на њих беде и невоље.

(Наставиће се.)

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ.

(Из збирке Б. У. М.)

7.

Шта чини љубомора. *)

Заишао Латинине Павле,
 Заишао у земљу латинску,
 Де 'но нема дрвља ни камења
 Окром једно дрво јаворово,
 Под њим седи Кумрија робиња,
 Сузе рони, на године броји:
 „Ево већем девет годин' дана
 „Како седим ја у гори сама,
 „Нигде никог од свог рода немам,
 „Већ до Јелу моју милу сеју,
 „Та и њу сам далеко удала,
 „На далеко у земљу латинску
 „За некога Латинина Павла.“
 Она мисли нико је не слуша,

Слушао је Латинине Павле,
 Па говори Латинине Павле:
 „Ао тајо, моја мила свајо,
 „Та ја јесам Латинине Павле,
 „Твоја сеја моја верна љуба.“
 Па је узе за десницу руку,
 Па је баца за се на коњица,
 Три пут ју је опасао пасом
 И четврти од сабље кајасом,
 Па одоше своме белом двору,
 Кад су били среди горе чарне,
 Ал' говори Латинине Павле:
 „Ао тајо, моја мила свајо,
 „Ти немој се показати сеји,

*) Ову ми је ијесму казивала нека Јелена Поповић, удата у Параносићеву кућу, у Прву.

„Да видимо оће л' познавати.“
 Кад су дошли своме белом двору,
 Изилазе девет робињца,
 Отварају од авлије врата,
 Па одоше Јелици госпоји:
 „Ој Јелице, ој госпојо наша,
 „Ево иде Латинине Павле,
 „И он води танану робињу
 „Три пут ју је опасао пасом
 „И четврти од сабље кајасом.“
 Извлази Јелица госпоја:
 „Ао Павле, драги господаре,
 „Ил' ти водиш десету робињу,
 „Или водиш за мене измену?“
 Павле ћути, ништа не говори.
 Мало јесте време постајало,
 Мало време за по летња дана,
 Стиже књига Латинину Павлу,
 Стиже књига, да иде на војеку,
 Оде Павле на цареву војеку,
 А он није љуби ни казао
 Кога јој је на коњу довео.
 Ал' говори Јелица госпоја:
 „Ој бога вам девет робињца,
 „Вод'те кују на горње чардаке,
 „На чардаке де прежиже сунце,
 „Подајте јој жито и решето,
 „Не би ли је опалило сунце.“
 Одведоше ј' горе на чардаке,
 Дадоше јој жито и решето. —
 Жито чини Кумрија робиња,
 Жито чини, овако говори:
 „Ја те чиним, о шенице бела,
 „Моја сеја у здрављу те јела.“
 Она мисли нико је не слуша,
 Слушало је девет робињца,
 Па одоше Јелици госпоји:
 „Ој Јелице, ој госпојо наша,
 „Жито чини танана робиња,
 „Жито чини овако говори:
 „ „Ја те чиним, о шенице бела,
 „ „Госпоја те у болести јела.“ “

Ал' говори Јелица госпоја:
 „Бац'те кују на дно у тавницу,
 „Подајте јој чедо поплашено,
 „Нек' га љуља и нек' га успава,
 „Не би ли се поплашила млада.“
 Бацише је на дно у тавницу,
 Дадоше јој чедо поплашено,
 Да га љуља и да га успава. —
 Чедо љуља Кумрија робиња,
 Чедо љуља овако говори:
 „Лулу, снавај, моје чедо мало,
 „Живовало и оцу и мајки
 „И тетици младој љуљарици.“
 Она мисли нико је не слуша,
 Слушало је девет робињца,
 Па одоше Јелици госпоји:
 „Ој Јелице, ој госпојо наша,
 „Чедо љуља танана робиња,
 „Љуљајући овако говори:
 „ „Лулу, снавај, чедо поплашено,
 „ „Не живило ни оцу ни мајки,
 „ „Ни тетици која тебе љуља.“ “
 Ал' говори Јелица госпоја:
 „Ој бога вам, девет робињца,
 „Отидите у гору зелену,
 „Уватите гују у процену,
 „Нацедите једа гујинога.“
 Отидоше девет робињца,
 Отидоше у гору зелену,
 Уватише гују у процену,
 Нацедише једа гујинога,
 Однесоше Јелици госпоји.
 Узе кондир Јелица госпоја,
 И она иде на дно у тавницу,
 Па говори Кумрији робињи:
 „Ој бога ти, танана робињо,
 „Да се ниш уплашила млада,
 „Узми мало, те се нашиј вина.“
 Ал' говори Кумрија робиња:
 „Ој бога ти, Јелице госпоја,
 „На смрти ме заклањала мајка,
 „Да не нијем пређе старијега.“

Разљути се Јелица госпоја,
 Удари је шаком по образу;
 Како ју је лако ударила,
 Са црном је земљом саставила,
 Испаде јој круна из недара,
 Познала је Јелица госпоја,
 Да је круна њене старе мајке,
 Па говори Јелица госпоја:
 „Ој бога ти, танана робињо,
 „Откуд теби круна моје мајке?“
 Ал' говори Кумрија робиња:
 „А зар не знаш, Јело, мила сејо,

„Кад је наша умирала мајка,
 „Теби даде небројено благо,
 „Мени даде круну позлаћену,
 „Брату Груји бабиња путаља,
 „И даде му танану кошуљу,
 „Нит' је ткана, нити је предена,
 „Већ од сувог злата саливена?“
 Тек изусте, на душицу пусти
 Трже ноже Јелица госпоја,
 Па удара себе у срдашце:
 „Ди ми труне моја мила сеја,
 „Нека труне моје срце шњоме!“

Ж Е Н А.

(The sketch book of Washington Irving).

(Свршетак.)

У озбиљности мојега говора и у окићеном језику којим се послужих бијаше нешто што заузео раздражену машту Леслијеву. Познавао сам скроз слушаоца с којим сам имао посла, и рачунајући на снагу утиска који већ задобио бијаш, заврших увјеравајући га, да отиде кући на одлакне жалошћу оптерећеном срцу свом исповједивши се својој жени.

Преко свега што сам говорио, ваља ми признати да сам се лично бринуо о томе, како ће се та ствар свршити. Ко се може поуздати у снагу онога коме цијели живот није био ништа друго но круг самих задовољстава? Весела душа њезина могла се узбунути спрам мрачне ниске стазе тамне понизности која се сад на једаред отвараше пред њом, могла је још већма прионути сунчаним висинама у којима је дотле царовала. Осим тога пропаст из помодарског свијета свезана је с неким горким досадама, којих нигдје иначе нема. У кратко сјутра дан немогах дочекати Леслија без бојазни. Он је ствар свршио.

„Па како је љуба поднијела?“

„Као анђео. Изгледаше као да нешто одлакну њојзи, је сави руке мени око врата и питаше ме, је ли то све што ме је на пошљетку онако злосрећним чинило. Али јадна женица,“ додаде он, „она не умије ни замислити промјену, коју јој ваља поднијети. Она сиротињу познаје само у памети, она је о њојзи читала само у пјесмама гдје се о томе говори заједно са причом о љу-

бави. Она још није осјетила оскудицу; није сазнала, шта је то губитак угодаба и елеганције на коју смо навикли. Кад у ствари осјетимо тешке бриге сиротињске, кад настули мучно немање, ситничарство и понижење — онда ће тек настати право искушење.“

„Али“ рекох ја „сад си пребринуо највећу бригу, казао си јој своју несрећу, а што и свијет прије сазна за то, све је боље. Кад си јој само казао, кад си превалио оно, што би је могло убити: а то су све ситне ствари, које ће се лако пребринути; онако си исту невољу трпио свакога сахата у дану. Осиротјела човјека више него оскудица мучи надимање за оним што не може, — борба међу охолом памећуна високо и празном кесом — одржавање празне и шупље сјајности која скоро мора престати. Буди слободан, да се покажеш сиромаш, па си сиромаштву одузео најоштрију бодљу његову.“ За ово нађох Леслија потпуно приправљена. У њега није било шупљега надимања; а што се тиче његове жене, она се само бринула како ће се привићи на промијењено стање.

Неколико дана по том, он дође к мени у вече. Свој је додашњи стан растурио и најмио малену сеоску кућицу у околини не далеко од вароши. Цио дан је пословао разашилући кућни намјештај. Новоме је стану требало мало, и то је све било најпростије сорте. Сав свој пређашњи сјајни намјештај бјеше распродао осим једине женине харфе. Та је харфа, говораше он, сувише тијесно савезана била с његовом помишљу о њој самој, харфа се тицала малене приче њихове љубави; јер међу најслађим моментима њихова првог познанства бјеше кад би се он наслонио на харфу, па тако слушао меке тонове њенога гласа. Ја се могох само насмијати овој ситници романтичке галантерије у заљубљена мужа.

Сад је баш хтио натраг кући, гдје му је жена вас дан надгледала наређивање стана. Ја бијех веома заузет за судбину и напредак ове породице, бјеше прекрасно вече, и с тога се понудих Леслију да и ја идем с њим.

Бјеше уморан од посла, и кад изађосмо у поље, њега обузе сјетна замишљеност.

„Сирота Марија!“ проговори он на пошљетку с тешким уздахом.

„А шта је с њом?“ упитах „није ли јој се што догодило?“

„Шта!“ рече он погледавши ме нестриљиво, „зар је то ништа допасти тако јаднога положаја, затворити се у жалосну сеоску кућицу, с муком радити спрам непрестаних успомена на које несрећа у сваком углу црта?“

„Па је ли ти се жена срдила на промјену?

„Срдила! Она је сушта мекота и добра воља. Заиста је сад у бољем расположењу но што сам је ја икад виђао. Спрам мене се она сва претворила у љубав, њежност и утјеху!“

„Дивна жена!“ повиках ја. „Ти се, мој пријатељу, тужиш на сиротињу, а нијеси никада био богатији — јер нијеси никад познавао неограничена блага изредности која имаш у жени својој.“

„Али, пријатељу, само да ми је претурити преко главе овај први сусрет у сиротињској кући, па ми се чини да бих лако и у њој нашао угодност. Али ово јој је први дан правог огледа, увео сам је у мален стан — цијели дан је пословала ређајући оно мало јаднога намјештаја, први пут је сазнала труде кућевнога посла — први пут се обазрела око себе у кући која је проста од сваке и најмање елеганције па и од сваке угодности; и мора бити да сад сједи уморена и задихана, премећући тужне мисли о будућој сиротињи.“

У том сликању је био добар дио истине, те ја немах шта порицати, него ћутећи настависмо свој ход.

Скрећући са главнога пута на узан утреник густо заклоњен великим дрвима тако да изгледаше чудновато уједињен, дођосмо на поглед кућици. С поља је изгледала довољно мала и за највећу сеоску поезију; па опет изгледаше мило и лијепо. Вињага се бјеше са обилатим лишћем обавила с једне стране; изнад ње неколика дрва тјераху у вис своје грање; и ја смотрих више саксија с цвијећем укусно размјештених око врата и на заравањку около. Мала вратаоца стајаху отворена и вођаху стазом кроз неко врежасто биље кућном уласку. Баш кад се примицасмо, зачусмо звуке музике. — Леслије ме ухвати за руку: устависмо се и слушамо. Пјеваше глас Маријин са најдирљивијом простотом, а пјеваше неку малу арију коју је муж њезин особито волио.

Осјетих како у мојој руци задрхта рука Леслијева. Крочи напријед да још боље чује. Кораџи му се зачуше. Свијетло криво лице јави се на прозору па га нестало — лаки се кораџи зачуше и Марија као на крилима изађе нам на сусрет. Бјеше на њој лијепо сеоско рухо од бијелога, неколико пољских цвијетова стајаху увијени у лијену косу њезину, на образима јој бјеше живахна боја, цијело јој обличје пламтало осмијехом. — Никад нијесам видио поглед јој тако пун љубави.

— „Драги Ђоко!“ повика она „веома сам весела што си дошао? Очекивала сам те и очекивала; истрчавала сам даље на пут и погледала те. Поставила сам сто на пољу под оним лије-

ним дрветом иза куће; и набрала сам најљепших јагода, јер знам да их ти волиш — а има павлаке да љепше бити неможе — и још је овдје све тако мило и тихотно. О,“ рече она међући своју руку у његову и весело гледајући у његово лице, „о како ћемо ми ту срећни бити?“

Сиромах Леслије бјеше надмашен. Он је привуче на своје прси, он је обави рукама, и пољуби је по неколико пута. Она није могла говорити, али јој сузе навалише у очи. А он ме је често увјеравао, да никад није осјетио више тако неисказане среће као у тај мах, и ако му се послѣје поправила срећа и ако му је живот доиста срећан био. Ст. Нов.

СПАВАШ ЛИ, ЗЛАТО МОЈЕ . . .

(из „ДРУГОГ ЈЕКА.“)

Спаваш ли, злато моје?

Спаваш ли, ој,

Зора је тако љупка,

Ветрић је тако драг,

Косицу чека твоју

С њом да се игра благ —

Спаваш ли, злато моје,

Спаваш ли, ој!

Чујеш ли тице мале?

Чујеш ли пој,

Твичице лаке, красне.

Над цвећем пливају,

Ручице зову твоје,

Да цвет заливају —

Чујеш ли тице мале,

Чујеш ли пој!

Устани, злато моје,

Устани, ој,

Без тебе тужи зора

Сунчани зраче мој,

Очи те зову младе,

Јавни се, глени, стој —

Устани, злато моје,

Устани, ој!

А бердар.

КЊИЖЕВНОСТ.

Млетачки трговац Виљема Шекспира. Драма у 5 радња.

С радошћу и с поносом хоћемо да забележимо један знаменити дан у нашем позоришту, дан у коме први пут прослови с наше позорнице први драматик нове ере — Виљем Шекспир.

Његова драмска дела, од првог па до последњег служе за украс сваком позоришном репертоару а међу њима без сумње заузима почасно место „Млетачки трговац“ с којим је нас у среду зарадовала позоришна управа.

Да би се за ову усладу, коју смо уживали то вече, одужили и великом драматику и вредној дружини нашег позоришта, покушаћемо да упознамо нашу публику с духом који веје кроз ово Шекспирово дело, онолико, колико нам достиже снаге да примеримо сублимне лепоте слављенога писца енглеског.

„Млетачки трговац,“ који је у том делу носилац главне улоге, Шајлок, члан је велике јеврејске породице, јеврејин душом и срцем, какви их је било и какви их има и дан дањи у свима крајевима великог света. Источни му талар, дуга брада, грбав нос, потмуло око, сведоче порекло и казују гледаоцу чисто, да је пред њиме члан оне велике породице што фанатично дише под притиском туђе вере, која носећ у једној руци голи мач, у другој лукаво избирану празноверу стоји на супрот његовој светој вери. Да би фанатичност јеврејску потенцовао, Шекспир га је бацио у сред Млетака, у колевку хришћанског фанатизма. Све што га овде окружава стоји на супрот његовој вери и његовим начелима, а та супротна начела олично је велики писац у малој дружини хришћана Млечића, које је глава такође млетачки трговац Антонио. Рад ових двеју странака је један исти, он се зове мрзња, али је та мрзња веома различита: Шајлокова мрзња је јеврејска; — он мрзи Антонија и целу његову дружину, што је хришћанска: „I hate him for the is a Christian;“ (мрзим га што је хришћанин) и готов је сваком хришћанину појединце светити се за све што је хришћанство његовој вери скривило: „He hates our sacred nation“ (он мрзи наш свећени народ) вели, па се вара: писац га је нагонио на клизаву стазу, на којој ће његову веру као лошију да победи. Јер Антонио мрзи у Шајлоку непоштена трговца, који свој новац даје на големе камате, те се богати крвавим знојем његових суграђана; он га јавно изобличава и грди, па да би свету показао, колико је оправдана његова мрзња према човеку Шајлоку, Шекспир изводи пред нас старог јеврејина како уговара са хришћанима о зајму. Антонијев пријатељ млади Басанио, тражи код Шајлока новаца. Басанио је племић млетачки, па као тај троши немилице туђ новац, у надежди да ће жена једном платити му дуг. Стара песма племићска па ипак вавек нова! Шекспир је у самом пријатељству младога Млечића с пучким Антонијом жигосао надувене племиће средњег века, а у искреном пријатељству младог племића према

Антонију, казао је ђенијални демократ својој — у 17-ом веку — силној аристократији, да се може поносити аристокар здружити с врлим плебејцем. И Антонијо је одиста врли плебејац; он нема новаца, премда трговац, јер су његови бродови на мору, па како зна да ће један од њих скоро доћи у пристаниште, драговољно се нуди Шајлоку да буде јамац за свога пријатеља. Хришћанин трговац није толики фаталиста, да помисли на судбу која може да сломије крму његових бродова, и на море, које може да прогута његово имање; али стари јеврејин на то рачуна. Злурад будући, он на зло мисли те му с тога весело прима јамство и даје новце. Чудновато јамство! Ако Антонијо за три месеца тачно не исплати пријатељев дуг, он даје јеврејину право да се наплати — с једном оком свога рођенога меса. — Хришћанско месо за јеврејско злато: само чудовиште може да измисли такво јамство! У тој једној мисли сабрао је Шекспир злу нарав једног читавог народа, с њоме је уздигао фанатичку мрзњу до највишег ступња. Од тога тренутка претвори нам се Шајлок у зверу који у потаји вреба на своју жртву и који се сладострасно наслађује самим помислом да својим новцем може закупити живот само једног Хришћанина. Овој неограниченој мрзњи на супрот извео је ђенијални писац дивну слику љубави у младој геновезкињи Порчији. Порчија је девојка племенита срца и наследница великог имања. Она даје своје срце и имање за — љубав. Задахнута чистом љубављу она се само тога страши, да јој имање не постане супарник, а она ствар која се уз имање прима, те одбија сваког, који се маша злата и сребра. У једном од три путира од метала сакривена је њезина слика; ко га погоди тога је „благо и девојка.“ Лакомо среброљубље тражи у драгом металу злаћену слику богате девојке, па се издаје, да злато тражи а не девојку — девојчина слика није ни у златном ни у сребрном путиру него у трећем од тамна олова. Иза сваке ужасне сцене на млетачкој улици следује по једна дивно романтична у Порчијиној кући, где кнежевићи просиоци из даљна света ваде из путира девојчин одговор. — Гледалац види пред собом на изменце два цвета посве различите боје и мириса, гледа љубав и мрзњу у суштини њиховој а међу њима гледа где веје ђеније човечанске идеје да их складно у један венац свеже у венац истине. Мрзња је сенка љубави; да би ову последњу уздигао до узорне лепоте обојио је прву мрким бојама. Шајлок и Порчија две су посве различите природе; по полу, по годинама, по духу, по срцу; то је бело и црно, то је добро и зло. Две супротности овде раде једна против друге, а једна другу и не

познаје; једна и не зна да друга постоји. Каква дивна слика добре и зле природе човекове! Добро и не сања да постоји зло у природи, а зло и не мисли да има ту доброга. Смеса је из једнога и другога обичан човек, с добрим и злим снагама у себи. Шајлок је зло у природи човечијој, он је демон, Порчија је добро у њојзи, она је анђео, обоје су надчулне природе, а међу њима стоји човек Басанијо, какав је, реална слика, те призивље по својој природној склоности добро у своју обрану против зла. Прави човек, он презире благо, он тражи девојчину слику у оловном путиру, па је ту и нађе, а ова признајући га за свога „господара“ нуди му све, што је њезино. И потребно је, да то чини, јер док је млади племић тражио себи љубавцу, Антонију се утопила лађа коју је очекивао; он нема су чим да наплати Басанијев дуг за који је јамчио. Рок је истекао, и Шајлок иште глобу, иште — једну оку Антонијева меса. Ми рекосмо иште живот, јер демонска душа хоће са срца једну оку меса. У тој крајној напасти зла, добро се пушта у борбу против њега. То је борба неједнака, кад је човек бори, јер добро мора да сагледа! Обогаћен Басанијо нуди јеврејину троструку суму за узамљену, — узалуд: Шајлок хоће меса.

The pound of flesh, which I demand of him
is dearly bought, 't is mine, and I will have t'
if you deny me, fie upon your law!

(Фунта меса коју му иштем скупо је купљена, она је моја; ја је тражим. Одречете ли је мени, иљујем на тај ваш закон!) И на оваке речи збуњене судије морају да досуде јеврејину јеврејиново, те гледају погружено с каквом усладом Шајлок глади нож, који ће за мало да се урије у хришћанско срце, гледају како пажљиво испитује његову оштрину, како му се чини да није доста оштар, те га са сладострасним церекањем глади о мермеран патос велике млетачке суднице. У том тренутку улази Порчија и с њоме се уздигне радња до на своју кулминацију. Љубав је досетљива: млада вереница обукла је мушко рухо, те као заступник великога судца из Падове пење се на бранилачки сто, да с њега тумачи млетачки закон. Љубав носи у својим недрина правду — чисту правду. Она вели: „шајлоково је месо, јер тако гласи уговор“ и — Шајлок се клања даниловској мудрости која изриче пробитачну за њега правду. Али правда иште да се дужнику не среже ниједан драм више него што је потписао — и Шајлок баца узнемирен поглед на нож и на теразије, а кад зачу с бранилачког стола, да уговор не тражи крви него само месо — Шајлок схвата силу правце, схвата своје сопствено

слепило и поражен скрива наоштрени нож и непоуздану меру, с којом шафаше да измери своју оку меса. Љубав је победила и на сваком се лицу човечијем светли веселост задовољене правце. Али правда ниште да се зло казни, а добро награди. Колико је зло у Шајлоку толика је његова казна. Он је имао једну једиту кћер младу Џесику; — та га напустила својевољно и баца се у наручја младоме млечаћу хришћанину. У њеном бегству износи нам Шекспир дивну слику, у којој женска љубав без размишљања савлађује верозаконске пресуде — износи нам жену чисту и душом и срцем која у гледаоцу буди чисту наклоност без обзира на њезину веру. Џесика је религијозна противност фанатичком оцу; она је оличена идеја човечије толеранције; њу свако схвата и поштује, само њезин отац просипа на њу клетву јер га фанатизам заблудио те је не схвата. Њезино бегство је најтежа казна за Шајлока. Сад дође правда те одузе нечовечном каматнику имање, и принуди фанатика да призна веру љубави, којој је тако грозно ишао на супрот. То је казна Шајлокова. Голема је али правична! А љубав? Она не потребује награде; она се сама награђује. Млада Порчија хити својој кући, да ту као брижљива домаћица дочека свога господара с кобног пута. Заручник се враћа срећан пресрећан што му је избавио пријатеља млади надованац и ако му је за то одузео најдражију залогу његове љубави — скупоцени прстен који му је даровала Порчија. Али тај прстен казује Бесанију да је Порчија била бранилица Антонијева, а нама, да прави човек радо жртвује и драги залог женине љубави искреном пријатељству.

То је садржај млетачког трговца и виеспрена мисао која оживљава карактере овог умотвора. Измерити читаву пучину Шекспирове идеје, набројати и оценити све мотиве у овом његовом делу, захтева читав напон сазреле човечије душе и усавршене критичарске снаге. Не присвајајући себи ни једно ни друго, ми упућујемо наше љубитеље драмске вештине на шекспирове критичаре, као што је аналитички Гервин и песнички Хито, а задовољавамо се с тим да само обратимо пажњу наше позоришне публике на дела великог драматика, који је у првој половини XVII. века толико дубоко уронио у пучину човечијих осећања, да ће још и потоњи савршенији векови клањати се природној истини, која у њима дише.

Код Шекспира ништа није случајно; и најмања драмска појава, и најнезнатније лице, код њега је носилац једног извесног начела у читавом обиму; и најпростија фраза изражава код њега какву год сублимну мисао. За пример прве изреке да наведемо

само Шајлоковог слугу Ланслота. Хришћанин по пореклу, он тумачи, привидно бенетајући, борбу чисте човечије свести и окореле верозаконске прерасуде. Човек Ланслот зна, да му је дужност стајати код онога, коме се обвезао служити; али прерасудан хришћанин гледа у Шајлоку наличије ђаволско па хоће да бега од њега. С финим сарказмом жигоше Шекспир такво осећање као зло, пуштајући демона да шапће то Ланселоту, али је тај Ланселот човек на ниском ступњу душевна развића, и ми морамо да оправдамо у њему победу занесеног хришћанина над човеком. Ланселот је слика тадашњег пука млетачког, који мрзи јевреја, који га пљује и у пакао баца, али се ипак у невољи маша његовог комада хлеба. Таква је незнатна Гобова слика пред форумом критике. Један будаласт слуга, носилац је, као што рекосмо, једне идеје у читавом њезином обиму. Да докажемо значај Шекспирове фразе, то узмимо прву коју год:

„That thou shalt see the difference of our spirit,
I pardon thee thy life before thou ask it.“

(Да видиш како су различите наше душе, ево ја ти праштам живот пре но што ти иштеш.)

вели Дужд Шајлоку и у та два реда проповеда огромну основу хришћанске вере, изказује своју сопствену вероисповест, показује чисту обратност друге вере, која не прашта ни онда кад ко иште опроштаја, износи читаво надмоћије хришћанства над јеврејизмом.

Ко може а да не осети да овака умотворина, као што је „Млетачки трговац“, уздиже сваког човека гледаоца до на висину нравног осећања са које бистрим погледом гледа и загрејаним срцем оцењује људска дела? Ко може а да не призна, да овака дела као што је ово облагорођавају човечију душу? Кад оживе на позорници оваке слике, тада позориште постаје школа у којој лепота и врлина преволева човека да им се клања, и да им подражава, тада је позориште оно што треба да буде: храм за облагорођење душе и срца.

Др. Милан Јовановић.

ПОДЛИСТАК.

Нешто из народног биљарства и лекачества.

(Наставак.)

33 Петров цвет. (Рада, претенак, кружни брњиш, ситни или равни) Стабљика му је једноставна и на њој по један бели цвет на врху.

По стабљики овде онде налази се по један мали, рецкаст листић. Цвет је развијен. Цвета у марту и априлу месецу.

Лист од петровог цвета истрт добар је лек од бува.

34. С м р д у ш а. Подобна је другој врсти сјеруше. У листу се разликују. Стабљика је смрдуше ракласта, четворострана, чврста. Од одстојања на одстојање стоје и с једне и с друге стране стабљике по један лист, а по где где избија и по једна грана. При врху сваке гране стоје поред листова љубе од ситних, белих цветића. Цветић састоји се у главном из 2 листића.

Ова биљка има мирис јагоде и цвета маја месеца.

35. Б е л и с л е з (Ћурјача.) Цвет му је звонастог вида, петолиснат, доста отворен, и бледе морасте боје. Стабљика је једноставна финим, белим бодљикама обрасла. На њој стоји у извесном одстојању по 1 лист а при врху још и по један цвет. Лист је биљке поширок и мало нарецкаст. Цвета у јунију.

Стабљика кувана добра је од шуге и за парење.

36. Р а њ е н и к (крупни и ситни). Има много подобје са копривом. Цветићи су му црвени као у ње. Лист дугуљаст, рецкаст. Стабљика четворострана, чврста и малим бодљикама обрасла. На стабљики од одстојања на одстојање стоје по 2 листа заједно, један с једне, други с друге стране, а при врху поред листа и по један низ цветића. Стабљика се завршује шиљастом китом од цветића. Лист је дугуљаст и рецкаст.

Цвета почетком јунија.

После ајдук траве ова је биљка (ситни) најлековитија за ране.

37. С и с а ч а. Расте по камењаку. Стабљика је граната, мека, месната, не висока. Цветићи су разно размештени при врху стабљике. Листићи су наизменце, угусто по стабљики нанизани. То су кратки, зелени, меснати ваљчићи. Цветић је жут и сасвим разврнут тако, да му лишће у једној равнини лежи. Цвета концем маја и почетком јунија месеца.

38. М а с л а ц (златоуста). Стабљика му је невисока, танка, четворострана са границама, симетрично све по две и две (једна с једне а друга с противне стране) распоређеним, а на свакој граници стоји на врху по један лист, вида као срце. Травка је у обште бусенасте врете. Цвет је жут. Цвета у почетку марта, можда прво од свега пољског цвећа.

Ова је трава лековита од грознице. Лист од исте привеже се на десну руку онога, који од грознице пати, и кад се за извесно време подржи, извуче меур, и затим на скоро боља одумине.

Ову биљку здраво вољу свиње.

39. К о з л а ц. Род је жутих бобицама окићен као грозд. Корен му је као куршум, који кад се добро изтуца може кад лек против бола у грлу служити. Ономе, коме је у грлу што израсло, или га боли грло, ва-

ља кроз цев удунути прашину, од његовог изтуцаног корена добивену, и, веле, да ће помоћи.

Од срдобоље такође је добра ова биљка, кад се корен с медом једе; јер јој је корен горак.

Цвета у априлу и мају месецу.

40. Јагачина. Цвет јој је петолиснат, жућкасте беле боје, као жуманце у јајета. Има меснату једноставну стабљику; али по више њих из једног корена избијају и на свакој по један цветић.

Цвета у фебруару и марту (ако је рано пролеће), дакле прва после кукурека и никшичице. Цвет јој петраје дуго. Јагачина се пати пресађивањем корена.

41. Млађак. На једном стубићу или стабљики (струку) имаде по 10 до 20 цветића сви бели или сви морави, помешани са зеленим листићима, који — листићи — што се врху иде, све су мањи, а цветићи све су гушћи и мањи. И листићи и цветићи стоје у шрафној линији, са сваким цветићем по један листић и то цветић до стабла, а листић иза њега. Врх стабљике завршује се једним цветићем и једним листићем. Стабљика је шупља. Цвет се састоји из 2 листића, који се на левак завршују.

Цвета одма за јагачином

42. Ћурђево цвеће. Цвет му је петолиснат, отворене жуте чисте боје. Листови цвета леже отворено у једној готово равнини, која лежи управо на петељку. Обично су по два цвета напоредо и уз та два цвета по један зелени, рецкасти, полукружни лист. Стабљика му је месната и ракљаста.

Ово је блатно цвеће, дакле расте у барама и ритовима. Одма после млађка, или и с њим заједно цвета. Цвет петраје дуго.

43. Пелечица. Има бео шестолиснат цвет. Листићи цветића су дугуљасто обли, бели, пругасти и узајмно се покривају (3 спољна покривају три унутрања). Стабљика је најпре једноставна, а после, испод једног листа, избијају више гранчица, које су после засебно једноставне. На свакој гранчици (стубићу) налази се само по један цветић. Како гранчице поједине тако и главна стабљика има пресек као гвожђе у копља; у среди округла шупљина. То је такође блатско цвеће. Цвета у марту месецу.

(Наставиће се)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

16 новембра: „Сан на јави.“ Слика из прошлости српске с песмама, од дра Јована Суботића, музика од А. Максимовића.

Шта мислите, ко је највише приложио на српско народно позориште? Као да вас видим, како на то питање преврћете извештај о стању по-

зиришног фонда, један ће наћи ову, други ону општину са највећим бројем. Но ја вам напред кажем, да не питате за општине, већ за лица. Ко је дакле најштедрији приложник? Мислите Емил Чакра? Нисте погодили: — Др. Јован Субботић. Ви га истина нећете наћи међу онима, који су у списку приложника забележили највећим бројем, ал' ја ћу вам доказати, да је он поклатио позоришту на годину од прилике 6000 фор. дакле кад би се то капиталисало, онда је позориште примило једаред за свагда из руке дра Јована Субботића своји 100,000 фор. Из руке, реко, ал' управо није толико из руке, колико из — пера; и тај рачун није сан, већ јавна ил' управо „сан на јави.“ — „Сан на јави!“ — Ко међу вама није видео сна на јави, а зове се Србином и грађанином којег од оностране српски градова? Има ли Новосађанина, Панчевца, Вршчана, Земунца, Митровчана, који му се није дивео? Па што ћу да вам казујем шта је у њему? Ал' то вам ипак морам казати, већ и зато што је на реду, како ми се свидео. То је у овом случају већ и зато сувише, што бројеви говоре. За позоришну је касу „сан на јави“ за цело злато; злато, и то не само за касу, већ и за масу. Нисам загледао у дотичне рачуне, ал' реко би, да није на сву осталу реперторију потрошено толико телеја и златни чипака, колико на „сан на јави.“ Ал' није ни шала: једанаест краљева и царева и дванаест прадеда Немања!

Лане је изишла, чини ми се у београдској „Школи,“ нека табачна критика „сна на јави,“ у којој се понајвише удара на тенденцију ове „слике из прошлости.“ Та је критика у толико погодила свој правац, јер тенденција, то је једино што се може духовно опипати у овој „слици из прошлости,“ сваки други покушај естетичног суђења о њојзи био би у најбољем случају неспретан. Ал' како је школина критика ударила на тенденцију „сна на јави“ то је више кадро у очима читалаца и одићи вредност баш и сами те тенденција, него побити је. Оно није критика, оно су подметања и опадања; то је негативна јој страна, а позитивна је још гора: тој критици не смета ништа боготварење апсолутног монархијског начела, њој само то није право, што није већма искићена ова ил' она особита династија, већ изгледа као да је она ил' ова.

Но манимо се те критике, те жалосне појаве азијатског живља у српском духу, који је тим покушао да окужи и најузвишеније му врхове, да станује чисти зрак лепоте.

Тенденција је збиља једино у „сну на јави,“ о чему се може озбиљно разгозарати; осим, разуме се музике и балета, или као што песник вели „словова еволуције,“ но то на послетку.

Дакле тенденција у „сна на јави“ била би од прилике ова: извести народу пред очи најсјајније „слике из прошлости му,“ те тиме кренути наду у славнију будућност:

„Ој, браћо, диж'те главе,
 Та жив је још наш Бог,
 Бог славе, Бог славјанства
 Узнеће Срба свог!“

То је све лепо и красно и свако увиђа истинитост песникове сентенције „из прошлости будућност се рађа.“ Но друго је питање какве су те слике из прошлости и каква је та славнија будућност, што нам је песник перспективи? И ту је чвор. У свакој појави, сваком говору, сваком стиху, свакој фрази „сна на јави“, као и сваког другог песничког дела суботићевог, веје једно начело, један апсолутан живаљ. Тај начеони живаљ зове се: слава и господство. Благо оном ко је славан, благо оном који светом господари, а тешко сваком, о ком нико незна, тешко сваком не само којим други господари већ и оном, који не господари другима. Песнику „сна на јави“ није доста да српски народ буде сам свој господар, он ће тек онда бити задовољен, кад Срби буду господари свију своји комшија, целог балканског света, јер сва је та земља купљена за српске очи. Но, то ако и није либерално, ако и није песничка правда, оно је бар несравњена досетка адвоката. Из тога провирује једна од лошији страна сционајавске тенденције, која је толико штетна по гледаоце, да би већ сама по себи била кадра отписати у душевној благајници позоришта ону суму, коју је у новчану донела, а то је штета с тога, што се таким свечаним прогласима побуђује народ на политичну лакомот.

Том скромном жељом т. ј. да треба цела балканска између три мора да буде српска, прима народ иначе лепу леђенду невидовног калуђера, иначе светог Саве, коме се то тумачење тако допадне, да одма послуша молитву благословеног пука, те му отвори слику будућности, а у њој — иста она лица, што их виде народ у својој прошлости.

То ли је дакле та лепа будућност после толики мука? Вала лепо! Зар су нам се зато крвавили очеви и дедови, зар се и ми сами захукавамо на животан отпор, само да опет почнемо стари танац? На част вам така будућност!

У место да каже песник:
 „Народе, гледај ове крунаше са златним роговима, све их редом гледај, па види ко те је уиронастио! Да се они нису клали међу собом око немоћног народа, као гладни вуци око плена, ми данас неби били турско и незнам чије робље! Па погледај овог највећег међу њима, овог Душана! Камо срећа, да се овај није јагмио за грчком госпоштином, те да је утврдио будућност народа на српском приморју, у место да зирка на Цариград! Он је страдао са своје лакомоти, као и све његове руветлије од Александра Филиповића па до Наполеона Бонапарте. Зато, народе, не буди лаком, па не слушај више оваке, већ — у се и у својем кљусе!“

У место таког од прилике поздрава, изводи нам песник телејисане љуске из жалосне прошлости народне и теши народ „вторим пришествијем“ — таки љусака!

До душе, народу је то мило чути, као што је мило старцу, који се већ подетио, кад га ко стане разумевати, како ће се он подмладити; и тај ће му милији бити, него кад би га ко обавештавао, да он треба што скорије да умре, а његов живот да се продужи у његовом породу, који пород мора бити друкчији од њега и његови предака, ако оће да буде бољи. Овај за цело неће бити старцу мио, ал' за то говори добро и поштено; а онај први, и ако му је мио, ипак му — ласка.

Обрекли смо, да ћемо се сетити и балета, „слогова еволуције“ и свирке.

Композиција мађистора А. Максимовића заслужује сваку хвалу, ма да по природи либрета не може представљати никакве музичке целине, ал' у песми крунисаног збора има доста чувства, а у завршном лику складног и мелодичног полета.

Слогови еволуције: 1. Састанак савезника. 2. Сукоб. 3. Звезда. 4. Коло. 5. Победни поход. 6. Благодарeње.

У каквој су свези, у каквом ли су слогу ти слогови по том свом називу, да ли су каквог символског, или само фигуративног значаја, то је пред нама тајна; но доста то да је у самом делу игра била сложна, што се с обзиром на скућеност простора мора озбиљно похвалити, а бенгалска ватра — ејајношарна.

„Шаран.“ Шаљива игра у 1 радњи, од Јована Јовановића.

Сирома „шаран“! Како се он забунио у то златно море, међу те окруњене сомове? Ко ће у толикој слави и велеленију опазити његово гњураво биће? Ал' ипак има неки смисао у томе, што нам се вечерас поред „сна на јави“ приказао јовановићев „шаран“, јер шаран је шаран, а „сан на јави“ то је стаклено језерце од сами златни рибица: па ко је гладан, ено му шарана, а ко није, нека гледа златне рибице. „Шаран“ је проста, ал' обилна рана за здрав желудац, а „сан на јави“ то је заваривање глади парењем очију. „Шаран“ је народан, скроман, прашњав апостол напредни начела садањег доба, а „сан на јави“ то вам је накинћен тедал средњовечнога клетвеништва. Ал' онако и јесте „сан на јави“ изазвао одма својом првом појавом оне витезове у „школи“ на јуначки отпор, а за „шараном“ и његовим родом до сад нико ни удице да баца. Нећемо му ни ми бацати удице, ал' бар једно гвоздено перо у нади да га неће прогутати, јер — он је и сам већ прогутан.

Панта вртар у Футогу и дрвени филозоф, осим тога највећи противник Јелене В. Јовановићеве, но само у колико је ова за еманципацију жена, тај Панта има једног сина препаранда, ког спрема за четири коња, до који мисли да ће се докотурати у намастиру. Синак не мари толико

за четири коња колико за своју комшиницу Савку, а истог је куса и мати његова, пангина жена, коју Панта у погледу разума искрено презире. Пантаница науми једним ударцем осветити се мужу, ма јој се син и не посветио. Тога ради претрпа у врту, да је Панта почео копати, једног живог шарана. Панта ископа шарана, па нађе својом дрвеном филозофијом, да се шаран, поплашен од силни димшића, промигољно земљом до у пантин врт; узме шарана и преда га жени за печење; ова одма разгласи по селу, људи се скупе и кад већ тедоше Панту везати, избави га жена ал' да ожени сина Савком и да више не грди жене.

Ради двоструке паравне поуке ове кратке ал' живе досетке опростићемо писцу невероватност пантиног умовања о путовању шарановом, које нам је и са најособитијег пантиног гледишта одвећ засукано. Но тај мали ексцес не може умалити вредност начела, за која је писац потегао пером, начела — женске еманципације и — женског манципија, брака или антикалуђерства.

Глумачки приказ беше и у целини и у појединостима добар. Телечки показује својим Пантом, као и слепцем Арсом у „саћурици и шубари“, да у тим друштвеним одношајима има понајвише непосредне студије, тако, да му се тим појавама мора признати фотографска верност. Само неби шкодило, кад би почешће вадио лулу из зуба. Пантаница (Јеца Поповићева) била је сасвим код куће, као да је одрасла садећи купус. Мило нам је, што смо овај пут приметили код К. Савићеве, да би се могла изобразити за певачицу, ал' неби нам било мило, кад неби за времена пријонула.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

* У Бечу у штампарији Л. Сомера и друга му изашао је први део „Песама“, што их је спевао Грчић-Миленко. Ове су песме овако раздељене: I. Село. — Девојачке песме. (Посвећене „честитој Сркињи гђи Марији Миличевевој, у Бечу.) — II. Патријотске песме. (Посвећене дру Светозару Милетићу.) — III. Тужан љубавни спомек. — IV. Пролеће. (Посвећено Антонију Хаџићу секретару „Матице српске.“) — V. Разне песме. (Посвећене старој мајци песняковој.) Књиге се могу наручити и у уредништву овога листа. Ми ћемо о овој књизи првом приликом коју више рећи.

* Иван Антуновић, у Калочи, позива на претплату на „буњевачке и шокачке новине.“ Његова је намера да у својим новинама на буњевачком језику „расправља, што је човику нужно знати капо појединој особи, као што и у свих својих одношајих, капо члану обитељи, обћине и домовине.“ „Овде ће дакле бити заступљена школа и црква, овде свако право и управа опћинека, жупанијска и земаљска. Овде знаности, трговина, за-

нат, пољоделство. Овоме листу није истина цел политика али ће он доносити и расправе о разноликим политичким питањима и то по начелима „хришћанске демократије.“ Цена је овом листу врло малена: на целу годину: 3 ф. а. в., на пола године: 1 ф. 50 н. а на четврт 75 н. Лист ће овај излазити сваке недеље једанпут на повећем полатабаку, а када се претплатници умноже онда ће се и новине повећати.

Ми најтоплије препоручујемо овај лист пажњи нашега света што чита. Доста треба сваки Србин да својски потпомогне овог брата Буњевца, који је прегео да буди свест у своме народу. Буњевци су наша рођена браћа и по крви и по језику па би већ време било, да се једанпут зближимо, те да помажемо један другом у борби за опстанак и напредак. Овај лист брата Антуновића ваља да буде копча, која ће нас везивати и тако сродити, као што се пристоји браћи од векова. Дај боже да „буњевачке и шокачке новине“ нађу одзива међу нашим читалачким светом, међу православнима и католицима подједнако, па да ту бар будемо једно срце и једна душа!

* Андрија Марјановић, чиновник главне контроле, у Београду, позива на претплату на „руско-српски речник.“ „Од свију народа“, вели писац, „у данашње време, најбољу књижевност имају: Инглези, Немци, Французи, Талијанци и Руси. Ови последњи не само што сами раде на умном пољу, већ све што је написано доброга на свима језицима другим, то је на руски преведено, и што се пише то се одма преводи, тако, да ко зна руски, може читати дела енглеских, француских и осталих писаца.“ Ко жели овај речник имати нека се јави до краја марта о. г. Цена му је 12 гр. чар. за Србију а за Аустрију и друге крајеве 1 ф. 20 н.

Г Л А С Н И К.

* За годину 1870 намењен је у кнежевини Србији расход на просветну струку 3,289.256 гроша а то чини 548.209 $\frac{1}{3}$ фор. у старом сребру. Од ове своте троши министарство просвете 16.140 ф., митрополит и три владике 29.133, конзисторије 31.740, државна штампарија 76.852, српско учено друштво 3.400, народна библијотека 4325, штампарија школских књига 4.000, народно позориште 13.500, питомци који се уче на страни 32.043, на сиромашне ђаке 8.333, на издржавање младића из суседних земаља, који се у Србији уче 11.546, велика школа 27.364, богословија 11.130, реална школа 7.716, београдска ђимназија 19.029, крагујевачка ђимназија 12.160, београдске мала ђимназија 6.490, шабачка мала ђимназија 6.236, неготинска мала ђимназија 5.892, пожаревачка мала ђимназија 6.092, шест реалних ђимназија 14.768, виша женска школа 6.358, главне школе 161.700.

БИБЛИЈОГАФИЈА.*)

Српске књиге.

СРПСКИ ОМЛАДИНСКИ КАЛЕНДАР за просту годину 1870. У Новоме Саду платонова штампарија 1870. На 8-ни, 16. л., 166 стр. Стоји 50 нов. а. вр.

У овоме су календару два дела. У првом је делу: 1. Календар за годину 1870. — 2. Белешке за трговину и промет (поште, вашари итд.) — 3. Турско-арапски календар за годину 1286. — У другом су делу ови саставци: I. Ајдуци, од Владимира Јовановића. — II. Шта је то књижевност, од Стојана Новаковића. — III. Ослобођење (еманципација) жена. (По Кулерију). С француског превела Јелена В. Јовановићева. — IV. Мале приповетке за нашу велику децу, од Ђорђа Звекића. I. На бадњи дан. — V. Земља и небо. По руском В. Николић. — VI. Банка, од Владимира Јовановића. — VII. Народне банке. — VIII. Српски народни сабор године 1869 од дра Стевана Павловића. — IX. Бока Которска. — X. Српски народ у години 1868-ој.

ИЗВЕШТАЈ ВРШАЧКОГ СРПСКОГ ЦРКВЕНОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА од постанка свога од нове године 1867. до нове године 1870. У Вршцу, брзотиском удове Ј. Е. Кирхнерове 1870. На 8-ни, 42. стр.

*) Да би ова библијографија што потпунија могла бити, умољавамо лепо све издаватеље и списатеље наше, да би нам љубав имали послати од сваке књиге, коју на свет издаду, по један примерак, или бар потпун наслов сваке књиге. У.

САДРЖАЈ.

Привидни мир. Наше лађе. Песме Ог. Утјешеновића — Острожинског. Ратна пјесма косовска. (Године. 1389.) О. У. О. — Мала грофица. Написао Октав Феље. (Наставак.) — Српске народне песме. Из збирке Б. У. М. 7. Шта чини љубомора. — Жена. (The sketch book of Washington Irving.) (Свршетак.) Ст. Нов. — Спаваш ли, злато моје... (Из „другог јека“) Абердар. — Књижевност: Млетачки трговац. Критика дра Милана Јовановића. — Подлистак: Нешто из народног биљарства и лекарства. (Наставак) — Српско народно позориште: „Сан на јави.“ — „Шаран.“ — Књижевне белешке. — Гласник. — Библијографија.

Издаје: Матица Српска.

Уређује: А. Хацић.

Платонова штампарија у Новоме Саду 1870.